

Sp. 408. Tillaga til þingsályktunar [150. mál]

um fullgildingu á alþjóðasamþykkt um beitingu grundvallarreglnanna um réttinn til að stofna félög og semja sameiginlega.

(Lögð fyrir Alþingi á 71. löggjafarþingi, 1951.)

Alþingi ályktar að veita ríkisstjórninni heimild til þess fyrir Íslands hönd að fullgilda samþykkt nr. 98 um beitingu grundvallarreglnanna um réttinn til að stofna félög og semja sameiginlega, sem gerð var á 32. Alþjóðavinnuálagningu í Genf 1949, eins og hún liggur fyrir á fylgiskjalinu, sem prentað er með ályktun þessari.

Greinargerð.

Samþykkt sú, sem hér með fylgir, var gerð á 32. Alþjóðavinnuálagningu, sem háð var í Genf sumarið 1949, og er hún í nánum tengslum við samþykkt Alþjóðavinnuálagingsins frá 1948 um félagafrelsi og verndun þess, sem fullgilt var af Íslandi á s. l. ári. Þessi nýja samþykkt er nánast gerð til tryggingar þeim réttindum, sem samþykktin frá 1948 ræðir um.

Það var á alþjóðavinnuálagningu í Genf 1947 sem undirbúningur hófst að setningu alþjóðareglna um þau atriði, sem þessi samþykkt fjallar um, en þá var ákveðið um leið og fyrri umræða um samþykktina um félagafrelsi fór fram, að tekin skyldu fyrir á næsta þingi nokkur atriði nátengd henni, þ. á m. um beitingu grundvallarreglnanna um réttinn til að stofna félög og semja sameiginlega.

Í nóvember 1947 sendi Alþjóðavinnuálagningastofan ríkisstjórnnum allra aðildarríkja stofnunarinnar skýrslu um málið ásamt spurningaskrá um hvað tekið skyldi upp í væntanlegar alþjóðareglur um það.

Svör við þessum spurningum bárust frá 26 ríkisstjórnnum, þ. á m. ríkisstjórn Íslands. Í svari sínu tjáir íslenska ríkisstjórnin sig fylgjandi setningu alþjóðareglna um þetta mál og skýrir almennt frá, hversu þessum málum er háttað hér á landi, án þess að taka afstöðu til hvernar einstakrar spurningar sérstaklega.

Með tilliti til þeirra skoðana, er fram komu í svörum ríkisstjórnanna, voru síðan samin drög að alþjóðareglum, og voru þau lögð til grundvallar umræðum um málið á þinginu 1948 í San Francisco.

Við umræðurnar á San Franciscoþinginu báru fulltrúar atvinnurekenda fram breytingartillögu þess efnis, að jafnframt því að tryggður væri réttur verkamanna og vinnuveitenda til að stofna og ganga í félög, bæri einnig að kveða á um rétt þessara sömu aðila til að láta hjá líða að ganga í félög, ef þeir óskuðu þess, svo að enginn væri neyddur til að ganga í félög gegn vilja sínum. Fulltrúar ríkisstjórna og verkamanna lögðust báðir gegn þessari tillögu. Í umræðunum um þetta atriði sýndi stjórnarfulltrúi Bretlands fram á það, að slíkt ákvæði mundi valda miklum erfiðleikum. Benti hann á ýmis dæmi máli sínu til stuðnings. M. a. varpaði hann fram þeirri spurningu, hvort af þessu ákvæði mundi ekki m. a. leiða það, að gera yrði öll verkföll ólögleg þegar félagsbundnir verkamenn neituðu að vinna með þeim verkamönnum, sem ekki vildu ganga í verkalýðsfélög. Verkamannafulltrúarnir töldu þetta umrædda ákvæði ekki eiga heima í alþjóðasamþykkt sem þessari. Á einstökum greinum frumvarpsins voru gerðar smávægilegar breytingar og ákveðið, að á næsta ársþingi skyldi fara fram endanleg afgreiðsla málsins.

Alþjóðavinnuáskrifstofan samdi síðan nýtt frumvarp í samræmi við afgreiðslu þingsins í San Francisco og sendi það ríkisstjórnunum til umsagnar. Svör bárust frá 23 ríkjum, þ. á m. Íslandi. Í svari sínu gerir íslenska ríkisstjórnin engar breytingartillögur við frumvarpið og er samþykkt því, að það verði tekið fyrir til umræðu á næsta þingi, óbreytt.

Í samræmi við svör ríkisstjórnanna var síðan samið endanlegt frumvarp um mál þetta og lagt fyrir 32. Vinnuálfinginu, sem haldið var í Genf sumarið 1949.

Á Genfarpinginu lögðu atvinnurekendur til, að ákvæðin um beitingu grundvallarreglnanna um réttinn til að stofna félög og semja sameiginlega yrðu sett í formi álitserðar, þar sem hér væri einungis um það að ræða að setja reglur um raunhæfa beitingu hinna almennu reglna um félagafrelsi, sem felast í samþykktinni frá 1948 um félagafrelsi og verndun þess. Fulltrúar verkamanna voru andvígir þessu sjónarmiði. Stjórnarfulltrúarnir fylgdu verkamönnum að málum um þetta atriði, næstum óskiptir, og bentu m. a. á það, að máli þessu hefðu Sameinuðu þjóðirnar vísað til Alþjóðavinnuáskrifstofnunarinnar og hvíldi því á henni sérstök alþjóðleg ábyrgð í þessu efni. Við atkvæðagreiðslu á þingfundi var samþykkt með 100 atkvæðum gegn 35, að málið skyldi afgreitt með alþjóðasamþykkt.

Hér skal ekki farið út í það að rekja þær breytingartillögur, sem gerðar voru við frumvarpið, en sem heild var það samþykkt með litlum breytingum með 90 atkvæðum gegn 14.

Í þessari samþykkt er svo kveðið á, að verkamenn skuli verndaðir fyrir því, að þeir séu látnir gjalda þess um atvinnu, að þeir séu félagsbundnir. Eru í þessu sambandi einkum hafðar í huga athafnir sem þær, er verkamönnum er sagt upp vinnu vegna þátttöku sinnar í félagssamtökum eða að ráðning þeirra í vinnu er bundin því skilyrði, að þeir gangi ekki í stéttarfélag eða segi sig úr því. Þá er og ákvæði um sjálfstæði verkamanna- og atvinnurekendafélaga hvernar gagnvart öðrum og afskipti þeirra hvernar af annarra starfsemi. Einkum er hér haft í huga að koma í veg fyrir það, að atvinnurekendur eða samtök þeirra reyni með fjárframlögum eða á annan hátt að koma félögum verkamanna undir sín yfirráð að meira eða minna leyti.

Þessu næst mælir samþykktin svo fyrir, að þar sem þörf gerist skuli gera sérstakar ráðstafanir, er hæfi hverri þjóð, til þess að framangreind ákvæði séu virt og félagafrelsið í heiðri haft.

Samþykktin hvetur til þess, að verkamenn og vinnuveitendur færi sér í nyt að-

stæðurnar til að semja á frjálsum grundvelli og skipa ráðningar- og vinnuskilyrðum með heildarsamningum.

Hverju því aðildarríki, sem samþykktina fullgildir, er heimilt að ákveða með lögum eða reglugerðum, að hve miklu leyti hún skuli taka til hermanna og lögreglumanna, en hún skerðir í engu rétt þann, sem þessir menn kunna að hafa í þeim málum, sem hún fjallar um.

Undanskildir ákvæðum samþykktarinnar eru opinberir starfsmenn, sem vinna að stjórnarframkvæmdum, en hún skerðir í engu rétt þann, er þeir kunna að hafa. Að síðustu eru svo í samþykktinni hin venjulegu ákvæði um gildistöku, uppsögn o. þ. h.

Reglur þær, sem í samþykktinni felast, eru almennt viðurkenndar og virtar hér á landi og felst staðfesting þess bæði í lögum nr. 80 11. júní 1938 um stéttarfélög og vinnudeilur, og í stjórnarskránni.

Eins og fyrr segir hefur Ísland þegar fullgilt samþykktina frá 1948 um félagafrelsi, og er það fyrsta og eina samþykkt Alþjóðavinnuálagingsins, sem Ísland hefur gerzt aðili að.

Ekki fer hjá því að aðrar þjóðir, sem ekki þekkja til þróunar á sviði tryggingamála, verkalýðsmála og annarra félagsmála hér á landi, meti ástandið í þessum efnum hér eftir því, hversu margar alþjóðasamþykktir á þessu sviði við höfum fullgilt, en sá mælikvarði mundi gefa allt aðrar hugmyndir um þessi mál en rétt er, því að óhætt mun að segja, að Íslendingar standi allframarlega meðal þjóðanna í þessum efnum.

Félagsmálaráðuneytið mun því hér eftir leggja aukna áherzlu á, að fullgiltar verði sem fyrst þær samþykktir Alþjóðavinnuálagingsins, sem hægt er að fullgilda hér án róttækra breytinga á íslenskri löggjöf.

Samþykkt sú, sem hér með fylgir og óskað er heimildar Alþingis til fullgildingar á, hefur til þessa verið fullgilt af Bretlandi og Svíþjóð, og gekk hún í gildi hjá þeim ríkjum 16. júlí s. l.

Fylgiskjal.

Samþykkt nr. 98 um beitingu grundvallarreglnanna um réttinn til að stofna félög og semja sameiginlega.

Allsherjarþing Alþjóðavinnuálastofnunarinnar, saman komið til 32. þingsetu sinnar í Genf 8. júní 1949, eftir kvaðningu stjórnarnefndar Alþjóðavinnuálagingsstofunnar, hefur samþykkt ákveðnar tillögur um beitingu réttarins til þess að stofna félög og semja sameiginlega, en það er fjórða mál á dagskrá þingsins, og þar sem það hefur ákveðið, að tillögur þessar skuli gerðar í formi alþjóðasamþykktar, gerir þingið í dag, 1. júlí 1949, svo hljóðandi samþykkt, sem nefna ber Samþykkt frá 1949 um réttinn til þess að stofna félög og semja sameiginlega.

1. gr.

1. Verkamenn skulu tilhlýðilega verndaðir fyrir því, að þeir séu látnir gjalda þess um atvinnu, að þeir eru félagsbundnir.
2. Slík vernd skal sérstaklega beinast að athöfnum, sem miða að því:
 - a) að binda ráðningu verkamanna til vinnu því skilyrði, að þeir gangi ekki í stéttarfélag eða segi sig úr slíku félagi;
 - b) að verkamönnum sé sagt upp vinnu eða þeim gert annað ógagn vegna hlutdeildar sinnar í félagsskap, þátttöku í félagsstarfsemi utan vinnutíma, eða í vinnutíma með samþykki vinnuveitandans.

2. gr.

1. Félög vinnuveitenda og verkamanna skulu nægilega vernduð fyrir afskiptum hverra af öðrum við stofnun þeirra, starfsemi og stjórn, hvort sem þau afskipti eru bein eða framkvæmd af umboðsmönnum eða meðlimum slíkra félaga.
2. Einkum skulu athafnir þær, sem miða að því að stuðla að stofnun verkalýðsfélaga undir yferráðum vinnuveitenda eða félagssamtaka þeirra, eða að styrkja verkalýðsfélög fjárhagslega eða á annan hátt í því skyni að koma þeim undir stjórn vinnuveitenda eða félagssamtaka þeirra, taldar afskipti í merkingu þessarar greinar.

3. gr.

Þar sem nauðsyn krefur, skal koma á ráðstöfunum, sem við eiga eftir aðstæðum hjá hverri þjóð, til tryggingar því, að félagafrelsið, eins og það er skýrt í undanfarandi greinum, sé í heiðri haft.

4. gr.

Þar sem nauðsyn krefur, skulu gerðar ráðstafanir, eftir því sem við á hjá hverri þjóð, til þess að hvetja og efla til fullrar þróunar í hagnýtingu aðstæðnanna til sjálfviljugra samninga milli vinnuveitenda eða félaga þeirra og verkamanna með það fyrir augum að skipa ráðningar- og vinnuskilyrðum með heildarsamningum.

5. gr.

1. Ákveða skal með lögum eða reglugerðum hvers lands, að hve miklu leyti ákvæði samþykktar þessarar skuli ná til hermanna og lögreglumanna.
2. Í samræmi við grundvallarreglu 8. mgr. 19. greinar stjórnarskrár Alþjóðavinnu-málastofnunarinnar skal fullgilding aðildarríkis á samþykkt þessari ekki talin hafa áhrif á nokkur gildandi lög, úrskurði, venju eða samkomulag, sem veita hermönnum eða lögreglumönnum einhver þau réttindi, sem tryggð eru með þessari samþykkt.

6. gr.

Samþykkt þessi tekur ekki til stöðu opinberra starfsmanna, sem vinna að stjórnarframkvæmdum ríkisins, né heldur skal hún skilin á þann veg, að hún skerði rétt þeirra eða stöðu á nokkurn hátt.

7. gr.

Formlegar fullgildingar á samþykkt þessari skal senda aðalframkvæmdastjóra Alþjóðavinnu-málastofnunarinnar til skrásetningar.

8. gr.

1. Samþykkt þessi skal einungis vera bindandi fyrir þau aðildarríki Alþjóðavinnu-málastofnunarinnar, sem látið hafa aðalframkvæmdastjóran skrá fullgildingar sínar.
2. Hún skal öðlast gildi 12 mánuðum eftir að fullgildingar tveggja aðildarríkja hafa verið skráðar hjá aðalframkvæmdastjóranum.
3. Síðan skal samþykktin öðlast gildi, að því er snertir hvert aðildarríki, 12 mánuðum eftir að fullgilding þess hefur verið skráð.

9. gr.

1. Yfirlýsingar þær, sem sendar eru aðalframkvæmdastjóra Alþjóðavinnu-málastofnunarinnar í samræmi við 2. málsg. 35. greinar stjórnarskrár Alþjóðavinnu-málastofnunarinnar, skulu greina:
 - a) Landsvæði þau, sem hlutaðeigandi aðildarríki undirgengst að láta ákvæði þessarar samþykktar ná til án takmarkana,
 - b) landsvæði þau, sem það undirgengst að láta ákvæði samþykktar þessarar ná til með takmörkunum og hverjar þær séu,

- c) landsvæði þau, sem samþykktin tekur ekki til, og upplýsingar um ástæður til þess,
 - d) landsvæði þau, sem það áskilur sér rétt til að taka ákvörðun um síðar.
2. Yfirlýsingar þær, sem greindar eru í stafliðum a) og b) í 1. málsgrein þessarar greinar, ber að skoða sem raunverulegan hluta fullgildingarinnar og hafa sama gildi og hún.
 3. Sérhvert aðildarríki getur hvenær sem er ógilt að öllu eða nokkru leyti með síðari yfirlýsingu fyrirvara þá, sem það hefur gert í upprunalegri yfirlýsingu sinni, í samræmi við stafliðina b), c) eða d) í 1. málsgrein þessarar greinar.
 4. Í hvert skipti sem segja má samþykkt þessari upp í samræmi við ákvæði 11. greinar, getur hvert aðildarríki sent aðalframkvæmdastjóra yfirlýsingu um hvers konar aðrar breytingar, er dragi úr ákvæðum fyrri yfirlýsinga þess, enda lýsi það því ástandi, sem þá ríkir á landsvæðum þeim, sem það kann að tiltaka.

10. gr.

1. Í yfirlýsingum þeim, sem sendar eru aðalframkvæmdastjóra Alþjóðavinnuáskrifstofunnar í samræmi við 4. og 5. málsgrein 35. greinar stjórnarskrár Alþjóðavinnuáskrifstofunnarinnar, skal fram tekið, hvort ákvæðum samþykktarinnar verði beitt til fullnustu eða með takmörkunum á landsvæði því, sem um er að ræða. Þegar yfirlýsing ber með sér, að samþykktinni skuli beitt með slíkum takmörkunum, skulu þær greindar í einstökum atriðum.
2. Aðildarríki, eitt eða fleiri, eða fjölþjóðleg stjórnvöld, sem í hlut eiga, geta hvenær sem er með síðari yfirlýsingu ógilt að öllu eða nokkru leyti áskilin réttindi til takmarkana, er fyrri yfirlýsing tiltók.
3. Hvenær sem hægt er að segja samþykkt þessari upp í samræmi við ákvæði 11. greinar, geta aðildarríki eða fjölþjóðleg stjórnvöld, sem í hlut eiga, sent aðalframkvæmdastjóranum yfirlýsingu þess efnis, að þau dragi á einhvern hátt úr ákvæðum sinna fyrri yfirlýsinga, enda lýsi þau því ástandi, sem þá ríkir um framkvæmd samþykktarinnar.

11. gr.

1. Aðildarríki, sem fullgilt hefur samþykkt þessa, má segja henni upp að 10 árum liðnum, frá fyrstu gildistöku hennar. Tilkynningu um uppsögn skal senda aðalframkvæmdastjóra Alþjóðavinnuáskrifstofunnar til skrásetningar. Slík uppsögn öðlast ekki gildi fyrr en einu ári eftir skrásetningu hennar.
2. Hvert það aðildarríki, sem fullgilt hefur samþykkt þessa, en notfærir sér ekki innan þess árs, er kemur næst á eftir þeim 10 ára fresti, sem um getur í fyrri málsgrein, réttindi þau til uppsagnar, sem ráð er fyrir gert í þessari grein, skal bundið af henni í önnur 10 ár, en má að þeim loknum segja henni upp, og síðan að hverju 10 ára tímabili liðnu, svo sem gert er ráð fyrir í þessari grein.

12. gr.

1. Aðalframkvæmdastjóri Alþjóðavinnuáskrifstofunnar skal tilkynna öllum aðildarríkjum Alþjóðavinnuáskrifstofunnarinnar skrásetningu allra fullgildinga, yfirlýsinga og uppsagna, sem aðildarríki stofnunarinnar hafa sent honum.
2. Þegar aðalframkvæmdastjóri tilkynnir aðildarríkjum stofnunarinnar skrásetningu hinnar annarrar fullgildingar, sem honum er send, skal hann vekja athygli þeirra á, hvaða dag samþykktin öðlast gildi.

13. gr.

Aðalframkvæmdastjóri Alþjóðavinnuáskrifstofunnar skal senda aðalritara Sameinuðu þjóðanna, til skrásetningar samkvæmt 102. grein stofnskrár Sameinuðu þjóðanna, allar upplýsingar um fullgildingar, yfirlýsingar og uppsagnir, sem hann hefur skrásett í samræmi við ákvæði næstu greina hér á undan.

14. gr.

Í lok hvers 10 ára tímabils frá gildistöku samþykktar þessarar skal stjórnar-nefnd Alþjóðavinnumálaskrifstofunnar leggja fyrir allsherjarþingið skýrslu um framkvæmd samþykktarinnar, og skal hún jafnframt athuga það, hvort æskilegt sé að setja á dagskrá þingsins tillögur um endurskoðun hennar allrar eða hluta hennar.

15. gr.

1. Ef þingið gerir nýja samþykkt um breytingar á þessari samþykkt allri eða hluta hennar, skal:
 - a) fullgilding aðildarríkis á hinni nýju, endurskoðuðu samþykkt ipso jure skoðast sem tafarlaus uppsögn á þessari samþykkt, hvað sem ákvæðum 11. greina hér að framan líður, ef hin nýja, endurskoðaða samþykkt öðlast gildi, og þá frá þeim tíma er það gerðist;
 - b) aðildarríkjum ekki heimilt að fullgilda þessa samþykkt frá því er hin nýja, endurskoðaða samþykkt öðlaðist þildi; enda sé ekki öðruvísi ákveðið í hinni nýju samþykkt.
2. Samþykkt þessi skal, hvað sem öðru líður, vera í gildi eins og hún er nú að formi til og efni, hvað snertir þau aðildarríki, sem hafa fullgilt hana en ekki hina endurskoðuðu útgáfu hennar.

16. gr.

Hinn enski og franski texti þessarar samþykktar skulu jafngildir.

Þetta er staðfestur texti ályktunar þeirrar, sem löglega var gerð á 32. þingi Alþjóðavinnumálastofnunarinnar, sem haldið var í Genf og slitið 2. júlí 1949. Þessu til staðfestu höfum vér undirritað hann í dag, 18. ágúst 1949.

Forseti þingsins

Guildhaume Myrddin-Evans.

Aðalframkvæmdastjóri Alþjóðavinnumálaskrifstofunnar

David A. Morse.